

O válečných útrapách genmjr. Aloise Šišky toho bylo napsáno hodně, včetně několika vydání jeho autobiografie KX-B neodpovídá. (Naposledy tato knížka vyšla v roce 2008 v anglické verzi pod názvem Flying for Freedom v překladu autorky). Poválečný život je už méně zdokumentován, avšak právě ten byl pozadím, které značně ovlivnilo rodinný život.

Po Únoru 1948 se rozjel kolotoč počínaje opakovaným zatčením a propuštěním z ozbrojených sil s důchodem 600 Kčs, který se postupně zvýšil na „závratnou“ částku 935 Kčs. Následovalo vystěhování z Prahy v listopadu 1950. Ani to se neobešlo bez dramatu. Po poněkud bouřlivé výměně názorů na Posádkovém velitelství Praha, kde tatu upozornili, že pro takové jako on a jeho rodina bylo pouze Hřensko dobré, se díky osobnímu úsilí nižšího důstojníka (asi se nad tatou o berlích slitoval) rodina ocitla v malé vesničce Dušníky nad Vltavou. I tak jsme splnili jednu z podmínek, abychom byli minimálně 30 km od Prahy. Vesnička s dvaceti sedmi popisnými čísly (my jsme byli čp. 27) byla ukrytá mezi chmelnicemi a řekou Vltavou bez jakékoliv veřejné dopravy. Naštěstí naši ještě před vystěhováním postavili doma na koleně z vraku naše první auto Hansu Lloyd. V roce 1950 byly v Dušníkách čtyři statky a hrstka rodinných domků. Čp. 27 bylo původně letní sídlo rodiny Schusterů, kterým patřila pozdější FRUTA Vojkovice. Byla tam také hospoda U Vitochů, u nás doma přezdívaná krčma Santa Pueblo. Služby sestávaly z místního konzumu, umístěného v jedné místnosti, a samozřejmě všudypřítomného MNV. Reakce místních na náš příjezd byly různé. Na začátku stejné jako u všech nově přibylých. Vzali nás na vědomí bez problémů. Ty nastaly až po návštěvě jistého majora Brůži z Okresní vojenské správy v Kralupech nad Vltavou. V jeho popisu práce byla také účast na schůzích místních výborů KSČ. I dostavil se do Dušníků. Podle svědků došlo k následující výměně otázek: „Tak co tady máte nového?“ „Nic.“ „Tak to teda ne. Máte tady příslušníka západního letectva a vdovu po kapitalistickém důstojníkovi.“ (*V dovou byla moje babička Vlasta Procházková, o jejímž manželovi byl článek v HK 4/2009 – pozn. aut.*).

A bylo to

Lidé se nám začali vyhýbat. Když něco potřebovali, chodili za tmy k zadním vrátkům, aby je nikdo neviděl. Do této atmosféry jsem v říjnu 1952 přišla na svět já. Už jako malá si pamatuji, jak jsme vstoupily s mamkou do místního konzumu, všichni kupující odešli. Celou situaci umocňovala všudypřítomná Státní bezpečnost. Hlíдали nás ve dne v noci, zaměřovali dům. I pouhý zvuk splachování toalety byl dostatečným důvodem, aby nás podezřivali z tisknutí protistátních letáků a tatův na koleně udělaný kompresor byla podle nich zapnutá protistátní vysílačka. Tu sice nakonec našli v komíně Spolany Neratovice, ale to jim jaksi nevadilo.

Nějak jsme se museli uživit. Tata nesměl být zpočátku zaměstnán ani u ČSSS (Československé státní statky). Jediným výdělečně činným členem domácnosti a živitelem rodiny se tak stala mamka. Jako politicky nezpůsobilá (byla vyloučena z vysoké školy v roce 1949) a s výběrem zaměstnavatele v počtu jeden – již výše zmíněné Státní statky, nastoupila jako mzdová účetní na statku ve Všestudech. Tata se staral o údržbu domu a zahrady v rámci jeho invalidity a babička převzala starost o domácnost. Ta kromě normálních domácích úkolů rovněž zahrnovala vaření dietní stravy pro tatu, který měl značné problémy s válkou narušeným trávením. Po mém narození byla mamka na mateřské dovolené, což ovšem zasáhlo finanční rozpočet. Navíc jsme neměli pračku. Na koupi jedné z nově se objevujících vířivek nebylo ani pomyšlení. Tak se tata rozhodl, že ji vyrobí sám. Skříň na ni vyrobil ze dřeva, plechovou vaničku si nechal udělat na potvrzení, ale potřeboval vrtulku. Vyřazené hliníkové písky ze šrotu roztavil kovář ve vedlejší vesnici a tata coby vyučený soustružník si ostatní dodělal sám. Koupil elektrický motor a ruční ždímačku a byla pračka. Radost však dlouho netrvala. Jednoho dne po návratu domů našel mamku uplakanou. „Byli tady od Státní bezpečnosti a chtějí nám zabavit pračku. Máš se hned zítra dostavit k nim do Kralup.“ Druhý den ráno tata sebral všechny doklady a jel. Přijali jej dva mladíci a hned spustili: „Kde jste přišel k té pračce?“ „Udělal jsem si ji sám.“ „Ale kde jste vzal hliník. To je obhospodařovaná surovina.“ „Použil jsem staré písky z auta.“ „Ty jste měl ale odevzdat do sběru.“ Opáčil jeden z mladíků. „No jo, ale já jsem je ve sběru koupil už napoprvé a na co je použiji, to je moje soukromá záležitost. Klidně jsme si je mohli udělat na másle.“ „Od toho jsme tady my, abychom rozhodli,“ uzavřel výslech ten trochu starší. Pračka nám zůstala.

V první polovině 50. let se prováděla inventarizace hospodářských strojů a náradí. Najednou měl práci i tata. Měli jsme přece auto, a tak byl potřebný. Objížděli s mamkou farmy a sepisovali. Dokončili vše ještě před termínem, a tak dostali jak pochvalu, tak i malou odměnu. Další rána na sebe ale nedala dlouho čekat. Na statek přišla nová kádrovačka. Coby nové koště se chtěla uvést a jakmile zjistila, že tam pracuje bývalý „zápaďák“ i s manželkou, která navíc fandí kanadským hokejistům, propustila oba rodiče na hodinu. Ani se jim to neobtěžovala říct osobně. Pozdě večer zastavil u nás doma ředitelův řidič s tím, ať naši do práce druhý den už nechodí.

To bylo na tatu moc. Druhý den jel za ředitelem a za přítomnosti zmíněné kádrovačky si to s ním vyříkal. Jeho zpátky nepřijali, ale mamka mohla znovu nastoupit, ovšem pouze jako pomocná účetní a navíc na statku ve Velvarech. Dojíždět do Velvar nebyla legrace. Začínala pracovat v šest hodin ráno, a tak vstávala o půl čtvrté. Pěšky k místnímu převozu přes Vltavu, vyškrábat se po strmém břehu k železnici a ze zastávky vlakem do Velvar. Domů si to zopakovala. Tata převzal její úlohu starat se o mne. Ale po snížení výdělku potřeboval najít něco, čím by přispěl do rodinného rozpočtu. Náhoda sehrála svou roli.

Vedoucí státního statku Veltrusy byl fotbalový fanoušek. Sledoval jednou fotbal a televize zhasla. Volal do Prahy, kde byla v Senovážné ulici nejbližší opravna. Opravář by byl, ale nemá auto. Vedoucí nemeškal. Doběhl k nám a požádal tatu, aby dojel pro opraváře. V Senovážné tatu uvítali a hned po něm chtěli, zda by nemohl s tím opravářem objet ještě několik dalších zákazníků na Kralupsku. Pochopitelně za úhradu podle platných předpisů. Tata vycítil další příležitost. Dohodl se s nimi, že opraváře bude vozit, ale že se při tom také zaškolí sám. Sehnal si potřebné příručky a měřicí přístroje a začal se učit opravářem televizí. Jelikož poruchy byly v té době časté, brzy se to naučil. Po čase se stal opravářem podniku místního hospodářství Okresního národního výboru v Kralupech.

Přišel rok 1954 a volby

Předvolební období bylo rušné i v Dušníkách, nejmenší obci jednoho okresu Středočeského kraje. Podle předpisů Národní fronta připravila kandidátku, kterou ovšem musel schválit místní výbor KSČ. Mohlo to být konec konců i v obráceném pořadí neb v obou orgánech seděli ti samí soudruzi. Rozkol byl však v obou organizacích tak velký, že Dušníky předložily kandidátku na okrese jako poslední. Proč? Protože na kandidátce měli být dva noví a nadto bezpartijní kandidáti – kandidát A, zaměstnanec Státních statků a kandidát B – invalidní důchodce a coby „západák“ ze Státních statků již propuštěný. Schůze dvou organizací však byly rušné, a tak předseda strany a dvě další soudružky považovali za nutné prodiskutovat situaci dvou nových kandidátů na ulici, a aby se to nepletlo, právě pod otevřenými okny kandidáta A. Jeho manželka celou diskusi vyslechla: „No, toho prvního bych neudělala ani tím zemědělským referentem. Když jde po návsi, tak si píská Cikánský baron jsem já. Ten kulaka nezapře.“ Druhá soudružka nemohla ovšem zůstat pozadu: „No a ten druhý není o nic lepší. Nadarmo ho nevyhodili ze zaměstnání a nevystěhovali z Prahy. Tiskne prý letáky a rozváží je po polích. Však už nám ten soudruh major z Okresní vojenské správy říká, abychom si na něj dali pozor.“

Předseda KSČ se už k vyjádření svého názoru nedostal. Manželka kandidáta A vykoukla z okna s tím, že jim děkuje za informace, a že už to oběma navrženým kandidátům sdělí. Slovní výměnu, která následovala po jejím výroku, si lze představit. Obecní barometr v konzumu naznačoval, že příští dny budou určitě zajímavé. Dva dny na to pozvali tatu na předvolební pohovor. Tam se dozvěděl, že byl jednomyslně schválen jak NF, tak KSČ jako bezpartijní a zasloužilý bojovník proti fašismu. Tata se ohradil s tím, že podle všech možných předpisů mohou být navrženi pouze ti nejlepší a podle jeho posledních informací z již zmíněného odposlechnutého rozhovoru on těmto měřítkům neodpovídá. „Přece bys nedal na babské řeči,“ zněla odpověď. Po dlouhé diskusi tata souhlasil, avšak s podmínkou, že se mu ty dvě soudružky na veřejné schůzi omluví. V den schůze naši malovali, a tak se opozdili. Když vešli do místního hostince, podle počtu vypitých piv a cigaretového kouře musela schůze už chvíli probíhat. Za předsednickým stolem seděla „elita“ od újezdního tajemníka KSČ až po zástupce okresních a místních organizací. V sále seděli obyvatelé vesnice. Zástupce ONV vyzval

přítomné, aby se vyjádřili k navrženým kandidátům. Manželka kandidáta A mezitím stačila rodičům pošeptat, že ani její manžel ani tata už na kandidátce nejsou. Po výzvě nastalo v sále hluboké ticho. Zástupce výzvu opakoval. Ozval se tata: „Právě jsem se dozvěděl, že na kandidátce už nejsem. Mohu vědět proč?“ Zástupce se zeptal na tatovo jméno. Nastalo trapné ticho. „Tak o co tady vlastně jde?“ Obrátil se na místní soudruhy. Ti zneklidněli. Do ticha zopakoval tata obsah odposlechnutého rozhovoru. Manželka druhého kandidáta přidala detaily a navíc, na dotaz zástupce ONV, obsah rozhovoru potvrdil i předseda místní partaje. Nastala vřava. Do nastalého zmatku se pod žárovkou ve středu místnosti vztyčila vysoká postava s knírem a gypsovou. Hlas odpovídající postavě pronesl: „Pri sám Bohu, keby ja som bol komunistom, ja by som Vás všetkých vlastnými rukami vyhádzal.“ Poté si odplivl a odešel. Následoval další příspěvek od jeho manželky – krmičky prasat. Ta oslovila celé předsednictvo: „Mohli byste se stydět, takhle mluvit o člověku, který bojoval a tolik zkusil, zatímco vy jste žili v klidu. Za revoluce jste zalezli do sklepů a po osvobození jste byli první v pohraničí, abyste sebrali kde co. Dne se neparujete, zase se máte dobře a ostatní nenecháte ani v klidu žít.“ Hádky vrcholila. Konečně se okresnímu zástupci podařilo přítomné zklidnit natolik, že mohl přerušit schůzi a vyzvat straníky, aby zůstali na mimořádný partajní aktiv. Bezpartijní odešli do výčepu a ani si nevšimli, že partajní aktiv v hlavním sále skončil. Není se čemu divit, že se ani jeden ze dvou bezpartijních kandidátů na seznamu už znovu neobjevil...

Zpět k letadlům

Další shoda náhod přivedla tatu zpět k letadlům. Jednou jel domů z Kralup od zubaře. Na okraji města v Lobečku poblíž místního letiště (*dnešní továrna Kaučuk – pozn. autorky*) dojel k řadě aut. Zastavil za posledním a po vystoupení z vozu k němu přišel nějaký člověk a povídá: „Soudruhu, beru vás i vaše auto.“ Tatu to uvedlo do rozpaků. Dotyčný vysvětlil situaci následovně: „Potřebuji vás a auto do komparsu pro filmování na letišti. Pojdte prosím se mnou do kanceláře.“ Tam se tata dozvěděl že naše po domácku smontovaná Hansa byla právě z roku 1936, a tak odpovídala požadavku na auto pro film Nevěra, který právě filmovali. Honorář byl sto korun za auto a třicet pro tatu na den.

Podle jeho slov to byl zvláštní pocit, když projížděl branou malého letiště. Jeho role byla jednoduchá. Měl odvézt herečku Janu Klepáčovou k sportovnímu letadlu. Jelikož se filmovalo na jaře a denní světlo bylo vrtkavé, v přestávkách si zúčastnění mohli dojít do kantýny u vrátnice na malé občerstvení. Když se vyjasnilo, zahoukal klakson a všichni museli zpět na svá místa. Cesta z kantýny vedla kolem otevřených dveří hangáru. Tata šel ve skupině. Na rohu hangáru ho zastavil příslušník závodní stráže se slovy: „Soudruhu, tudy nesmíš, musíš ten hangár obejít. Je to nařízení náčelníka letiště.“ Asi jej poznal podle starého koženého leteckého kabátu, který měl tata na sobě. Tata spolkl ostrou poznámku. Vidina tak lehce vydělaných peněz pro rodinu byla příliš silná. Filmovalo se deset dní.

Ubíhal čas

Život pokračoval a já jsem šla do první třídy ve Veltrusech. Náhoda tomu chtěla a ve stejný rok zavedli první autobusové spojení, jezdili jsme ovšem tzv. „mandelinkou“. Ale i to byl úspěch. Dovolené jako takové neexistovaly. Jezdili jsme na Moravu k tatově mamince a ostatním příbuzným. V padesátých letech a s naší malou Hansou to byla hotová výprava. Jezdilo se po okresních silnicích s různou kvalitou povrchu. Hansa na víc než 60km/h stejně neměla. Tak se připravily chleby s vajíčkem nebo usmažené kousky kuřete. Vyjžděli jsme hned po snídani. Tata řídil celou cestu, takže si musel několikrát za den odpočinout. Mívali jsme „svoje“ místa, na která jsme se už těšili.

Protože jsme měli tak málo peněz, museli jsme být soběstační. Což znamenalo, že jsme chovali drůbež včetně krocanů, králíky a pěstovali co se dalo. Půda byla naštěstí úrodná a přes mamku jsme měli deputát. A také se z kuchyně nic nevyhazovalo. Jednou přišel soused, pochopitelně až za tmy, a povídá: „Dejte si pozor, něco se tu za vámi děje a po okolí se kradou králíci.“ O naše králíky jsme přijít nechtěli, tak jsme tu těžkou králíkárnou stěhovali z druhého konce zahrady blíž k domu. Zcela zbytečně. Ta neobvyklá aktivita na polní cestě za domem byla Státní bezpečnost, která nás odposlouchávala. Tak jsme tu králíkárnou zase stěhovali zpátky. Kdo by nám taky kradl králíky když nám je hlídala Státní bezpečnost.

Jak ubíhal čas, situace se zdála alespoň navenek klidnější. Když ovšem pominu tatovy povinné návštěvy na Okresní vojenské správě v Kralupech, které většinou vyústily ve slovní potyčku mezi tatou a přítomným důstojníkem. Návštěvy se většinou odehrávaly na naší rodinné cestě do Prahy. Shodou náhod bylo parkoviště právě pod okny kanceláře, kam tata chodil. A tak jsme z auta pozorovali situaci a doufali, že tata neprohodí zmíněného důstojníka oknem. Naštěstí se tak nestalo.

Cesty do Prahy pro mne měly přímo čarovný nádech. Mezi našimi dobrými kamarády byl také vedoucí prodejny kuličkových ložisek v Opletalově ulici, jistý Franta Kroutil. Jeho malá prodejna byla místem, kde se rodina scházela po všech pochůzkách a nákupech. Mezi Frantovými četnými kamarády byli hokejoví rozhodčí, motokrosoví a silniční motocykloví závodníci a my jsme tam navázali řadu pevných přátelství, která přetrvala desetiletí. Jako malá holka jsem se nemohla těch cest dočkat. Chodilo se na oběd k Piaristům a polévka s dlouhým slaným rohlíkem byla vrcholem dne, ovšem kromě legráček, které pro mé obveselování (zatímco dospělí diskutovali politiku a vzájemné problémy) vymýšlel buď František Šťastný, Jarda Čížek, hokejový rozhodčí pan Tenča a později také narůstající hvězda motokrosu Ervín Krajčovič. Po

přestěhování blíže k Praze si k nám všichni našli cestu, a tak jsme už o víkendech předem věděli podle zvuku motorky, kdo jede. František Šťastný se u nás pravidelně zastavoval i přes týden, když zajížděl v rámci svého zaměstnání nové Jawy.

Stěhování

Domek, který jsme obývali, koupil bývalý sadař z Litoměřic a my jsme dostali výpověď bez náhradního ubytování. Na konci padesátých let ale vyšel zákon o rodinných domcích, podle kterého se vystěhovaní majitelé domků s obytnou plochou pod 120 m² čtverečních mohli nastěhovat zpět. Mamka a babička vlastnily v Praze na Bohdalcích právě takový domek – příliš malý na to, aby ho někdo chtěl, když nás z Prahy vystěhovali. Tata jel do Prahy na výbor a ve smyslu nového zákona žádal o uvolnění domku pro rodinu. Referent měl na to odpověď: „Soudruhu, zákon tu sice je, ale já mám k němu prováděcí nařízení a to se na tebe nevztahuje.“

Tata se obrátil na soud, který rozhodl v náš prospěch. Nás to stálo pět set korun. Uliční výbor KSČ ve Vršovicích ale napsal, že není v obecném zájmu, aby se Šiška stěhoval do Prahy. Výměna byla naše jediná šance. Přes známé jsme našli vhodný domek a v listopadu 1960 jsme se přestěhovali do Zvole u Prahy.

Rok před přestěhováním jsme také jeli na opravdovou dovolenou. Hansa už vypověděla službu, na koupi auta jsme nemohli ani pomýšlet, ale rodinná známá měla nádherného Borgwarda kabrioleta, kterého neuměla udržovat. Tata ano. A tak za provádění pravidelné údržby jsme tohle auto měli k dispozici. Jeli jsme do Vysokých Tater, kde náhodné setkání s manželi Johnsonovými z Anglie skončilo v roce 1985 svatbou mezi jejich mladším synem Ianem a mnou. Ale to předbíhám. My jsme byli v Tatrách ubytováni v malém hotýlku v Tatranské Lomnici. Po jednom výletu, zatímco mamka a já jsme odešly do pokoje, tata ještě kontroloval auto. Vedle našeho zaparkoval Morris Traveller s britskou poznávací značkou. V Tatrách a v roce 1959 to už samo o sobě byla událost. Tata kouknul, auta jej vždy zajímala a ta SPZ také, pán se také podíval a po pozdravu zjistili, že se dobře domluví. Slovo dalo slovo, RAF v tom také sehrála roli (můj dnešní tchán byl navigátorem na Halifaxech) a výsledkem bylo pozvání na večeři do Grandhotelu Tatranská Lomnica. Johnsonovi sice spali ve stanu, ale večeřeli v hotelu. Naši hostitelé a jejich přítel, který byl s nimi, byli na cestě po Evropě, a tak měli s sebou spoustu zásob. Nedali jinak, než že si musíme nějaké od nich vzít. Jak to ale udělat. Nás hlídali na každém kroku a my jsme se skamarádili s britskými státními příslušníky. Uši těm estébákům jen kmitaly. A tak dvě ženy odešly na toaletu, kde mamka dostala několik dobrůtek. Dala je do tašky a toaletu opustila každá sama. Jak to ale dostaneme zpět do našeho hotelu? Tata to vyřešil. „Půjdou po mně,“ prohlásil, „a tak vy dvě běžte normálně po chodníku. Kdyby se k vám někdo začal blížit, hodte tašku do křoví, ať vás s tím nechytí. Já to vezmu přes

park.“ Tak se i stalo. Nás nikdo nezastavil, do hotelu jsme došly bez problémů a za půl hodiny na to se vrátil i tata, sice poněkud udýchaný, ale spokojený, protože své pronásledovatele protáhl několika parky a nakonec jim utekl.

Bydleli jsme teď sice ve svém, ale tatův důchod a příspěvek od babičky stále nebyly dostačující pro uživení rodiny a mamka hledala znovu zaměstnání. Možnosti byly dvě – buď místní JZD nebo papírna ve Vraném nad Vltavou. Po zkušenostech ze Státních statků a vážení dobytka na statku ve Strachově měla zemědělství dost. Nastoupila v papírnách jako mzdová účetní a zase chodila pěšky. Tentokrát však přes les a protože papírna jela na tři směny, začínala v šest hodin ráno. Tata se zapojil do místního hospodářství a znovu opravoval televize.

Změny byly na obzoru

V roce 1963 se ve Východním Berlíně konal proces s válečným zločincem Dr. Hansem Globkem, který byl za Hitlera právníkem a podle nímž vymyšleného zákona byl tata za války odsouzen k trestu smrti za vlastizradu, velezradu a pozvednutí zbraně proti Říši a Hitlerovi válečným soudem v Torgavě. Tento proces měl velký ohlas v Evropě, ovšem mimo ČSR. Německá strana si vyžádala korunní svědky z Československa, mezi nimi tři bývalé příslušníky, shodou okolností všechny od 311. bombardovací perutě – Gustíka Kopala, Viléma Bufku a tatu. Jejich odjezd byl velice tichý, na nádraží kromě rodinných příslušníků nebyl nikdo. Jejich návrat byl něco zcela jiného. Vraceli se v neděli a ve Zvoli byla pouť. Mamka neřídila, a tak jsme se domluvili se známým, že s námi pojede na nádraží pro tatu. Zazvonil telefon s tím, že pro tatu jet nemusíme, že jej přivezou domů. Tak jsme čekali a oni přivezli. V černé šestsettrojce na zadním sedadle jako svátost a s kyticí rudých růží. Dokonce mu řidič odnesl kufr až do domu. A jeli přes celou vesnici v neděli odpoledne. To byla psina.

Ledy se hnuly. Následovala alespoň částečná rehabilitace, v rámci které tata dostal v roce 1965, světe drž se, řád Rudé Hvězdy. Šiška a řád, a ještě k tomu rudý. No ale byl jeho a jak bylo předepsáno, mohl na jeho základě dostat přednostně auto. To jsme potřebovali. Tata možnosti využil a jednoho letního dne přijel domů v novém bleděmodrém Fiatu 600 D. To byla sláva!

V roce 1966 tatovi nabídli místo inspektora požární ochrany ve Správě dopravních letišť. Vzal to a po roce jel poprvé od konce války na západ na letiště v Curychu, které mělo stejnou zeměpisnou polohu jako Praha a velice vyvinutý moderní systém zabezpečování požární ochrany. Tata ovšem do poslední chvíle nevěřil, že to letadlo s ním opravdu odstartuje.

Odstartovalo. Vrátil se z Curychu z takovým množstvím materiálů, že z toho šla hlava kolem.

Trnem v oku úřadů jsem v té době byla pro změnu já. Chodila jsem do ZDŠ ve Vraném nad Vltavou. Ve správném duchu rodiny jsem se i já ozývala, když se mi něco nelíbilo. Mým terčem byla učitelka dějepisu. V té době běžel v rádiu seriál Přísně tajné o slavných akcích 2. světové války. A my jsme zrovna měli stejné období v dějepise. Problém však byl podle mne v tom, že učitelka vykládala podle komunistických osnov, a tudíž se témata jako československý odboj, západní především, ale i východní prostě pominuly. Jak skončila s výkladem, zvedla jsem ruku a s odkazem na program odposlechnutý předcházející neděli jsem požádala o vysvětlení. To byl poprask. Třídě se to sice líbilo, protože učitelka nestihla zkoušet, protože zbytek hodiny zabrala diskuse mezi ní a mnou. Doma byly moje „výpady“ hodnoceny kladně, jinak tomu ale bylo na schůzích KSČ ve Vraném. Jedna spolužačka to vykládala doma a její babička, členka místní KSČ, to nanasla na schůzi s tím, že žákyně Šišková znevažuje autoritu učitelky. No, nebylo to poprvé ani naposled, ale dobře jsme se tomu i po letech doma zasmáli.

Psal se rok 1968

Pražské jaro také znamenalo další vývoj v uznání a rehabilitaci všech příslušníků zahraničního odboje. Byla vytvořena rehabilitační komise při Ministerstvu národní obrany. Tata byl povolán zpět do ozbrojených sil, povýšen do hodnosti plukovníka letectva a stal se členem této komise, kde měl na starosti letce. „Bratrská“ pomoc armád Varšavské smlouvy však tomu udělala konec. Komise byla zrušena, tatu a jeho kolegy v červnu 1970 opět propustili do civilu.

Rehabilitační komise sídlila ve Vojenské akademii na Prašném mostě a tata jezdil do práce naším autem a samozřejmě v uniformě – zelené, tak jak bylo předepsáno i pro letce pro denní nošení. Po okupaci se chystal jet do práce jako normálně. Volali však z akademie, ať nejezdí vlastním vozem, že je to nebezpečné. Posílají auto s řidičem. Ale protože voják u nás nikdy nebyl, jel s ním tatův kolega, plukovník Bedřich „Frída“ Melník, který znal cestu, alespoň si to myslel. Uplynula první hodina a oni nikde. Volal do akademie, kde řekli, že odjeli podle plánu už před hodinou. Tak jsme čekali dál a obavy rostly. Přijeli nakonec v pořádku, ale až po obědě. Začali prý dobře, ale jak vyjeli z Prahy, ukazatele se ztrácely. Frída je nakonec navedl až do vesnice, ale na opačný konec. Poznal i dva rybníky, zastavili u křižovatky a Frída se zeptal kolemjdoucího, kde přesně bydlí plukovník Šiška. On i řidič byli v zelené uniformě. „Toho neznám, tady žádný Šiška nebydlí,“ zněla odpověď. Frídu to zmátlo, a tak pokračovali směrem na Jílové. Do vesnice se vrátili ještě dvakrát. Nakonec to Frídovi nedalo a zahruli dolů kolem rybníků. Poté poznal kostel z červených cihel a už věděl, že jedou dobře. Ten místní nám to pak řekl s tím, že nechtěl, aby nás našli. Sice prý poznal československé uniformy ale byl spolu s většinou národa natolik zmatený událostmi, že Frídovi nevěřil.

V září jsem nastoupila do prvního ročníku gymnázia v Modřanech a brzy jsem se skamarádila s třetíáky, kteří měli před maturitou. Když vysoké školy vyhlásily stávkou proti okupaci a střední školy se připojily, ani naše nezůstala pozadu. Ne všichni studenti se zapojili, ale šli domů, protože náš stávkový výbor zavřel školu na tři dny. Poslali jsme domů také ředitelku s tím, že potřebujeme přístup k přímé telefonní lince, kterou měla ona v ředitelně. Třetíáci spali ve škole i přes noc, ale mne jako prvňáčku posílali na noc domů. Ráno jsem tam ale potřebovala být už kolem sedmé hodiny a autobusové spojení nebylo vzhledem k situaci spolehlivé. Tak tata každé ráno vstal, vezl mě na sedmou do Modřan a pozdě večer mě zase vyzvedával.

Normalizace

Začalo přituhovat. Nejprve nám omezili cesty do zahraničí. Pak si jednoho dne pozvali tatu na pohovor. Když vstoupil, zamkli za ním dveře. Chtěli, aby se stal informátorem, když měl takové bohaté styky s bývalými kolegy z odboje. No, to si dali. Ale my také. Výsledkem bylo vyzvání, aby oba rodiče donesli cestovní pasy ke kontrole. A už je neviděli. Mamce pas po nějaké době vrátili, ale tatovi ne. Když jsme se pokoušeli pas dostat zpátky, přišel dopis s jednoznačným sdělením, že by nebylo v zájmu republiky, aby Alois Šiška byl držitelem cestovního pasu. Pas mu vrátili až koncem sedmdesátých let. Mně mezitím nevzali na Filozofickou fakultu UK. Anglický profesor, který se mnou dělal ústní pohovor na angličtinu, mi ukázal moji složku, která už byla červeně označená Nezpůsobilá. Tak jsme si místo zkoušky povídali a já šla domů.

Ty roky byly nepříznivé i po jiných stránkách. Tatův zdravotní stav se začal rapidně zhoršovat a výsledkem byly opakované dlouhodobé pobyty v nemocnicích a řada operací. Jednou mamka zavolala z práce a už podle hlasu jsem poznala, že je zle. Sdělila mi, že jde okamžitě pěšky domů a ať jí přijdu se psem naproti. Sešly jsme se na půli cesty. Mamka mi v slzách sdělila, že volala nemocnice a řekli, ať se připravíme na nejhorší, že to nevidí na víc než tři měsíce. Tata měl strašné bolesti a veškerá vyšetření a následné pokusy o vyřešení nikam nevedly. Měli jsme však všichni štěstí. Tatův stav se po nějaké době a utišujících lécích zázračně upravil a vrátil se nám domů. Takových situací jsme zažili od té doby několik, ale všechny byly nakonec planý poplach. (I přes invaliditu a četné problémy tata nakonec zemřel doma ve spánku 9. září 2003, šest měsíců před 90. narozeninami.)

Pozvání z Británie

V roce 1980 dostal tata dopis z nemocnice královny Viktorie v anglickém East Grinsteadu (*tata v této nemocnici strávil po osvobození plně dva roky a po 16 operacích pod dozorem tehdejšího šéfa plastické chirurgie sira Archibalda McIndoe se stal členem slavného Guinea Pig Club – klubu pokusných morčat kvůli omrzlinám ze Severního moře – poznámka autorky*) s dotazem, zda by nemohl přijet, protože o něm už tolik let neměli žádné zprávy. Tak jsme to zkusili. Rodiče si požádali o devizový příslib, který dostali bez problémů. Následovala žádost o výjezdní doložku na 14 dnů do Anglie. I ta prošla, ovšem s podmínkou, že já musím zůstat doma. Vízum z britské ambasády nebyl problém. Naši objednali letenky. Když je šel tata vyzvednout, poslali ho z výdeje letenek na Ministerstvo dopravy. Čekal zradu, ale oni mu jen předali dvě volné zpáteční letenky do Londýna. Jak a proč, to jsme se nikdy nedozvěděli.

S rodinným známým jsme naše odvezli na letiště a počkali na vyhlídkové terase na odlet. Nikdo z nás, nejméně ze všech tata, nevěřil tomu, že do té Anglie odletí. Z letadla je ale nevyvedli a IL 62 odstartoval směr Londýn. To stálo za to se dívat! Poprvé od roku 1947 se vracel na návštěvu do země, která mu byla po několik let domovem. To má sílu i dnes, když tyto řádky píše já.

Návštěva Anglie byla nádherná. Stihli navštívit Františka Sadila a jeho rodinu v devonském přímořském městečku Brixham, spoustu anglických dlouhodobých známých včetně rodiny Johnsonových a především Pavla Svobody, se kterým tata prožil 6 dnů a nocí na dinghy v Severním moři, a jeho dánské paní Eleny. Až v Anglii se naši dozvěděli, že o víkendu se v East Grinsteadu konal každoroční třídní sraz Guinea Pig klubu. V neděli známí dopravili naše na nádraží Victoria v Londýně, odkud jel vlak do East Grinsteadu, aby stihli tradiční polední sraz v zahradě nemocnice. Na nástupišti v Londýně se na tatu začala dívat malá starší paní. Po chvíli k němu přišla a říká: „Vy jste přece Louis Šiška, že?“ To byla Mary, jedna z četných dobrovolných pracovníků nemocnice, které se podle nápadu sira Archibalda staraly o vyplnění volného času jeho pacientů mezi operacemi. Nesmíme zapomenout na skutečnost, že jeho „morčata“ byla i po operacích stále znetvořená. Chybějící tváře, oční víčka, slepota, pahýly místo rukou. Bylo zapotřebí velkého úsilí mnoha lidí, aby se tito stateční muži mohli vrátit do normálního života. Mary byla jedním z nich.

Naši se vrátili domů jak v Jiříkově vidění. Měli jsme si o čem povídat ještě hodně dlouho.

Poslední stěhování

V roce 1989 se naši rozhodli, že by bylo lépe se přestěhovat z velkého domu se zahradou do menšího. Náhoda opět sehrála svou roli. Známi, kteří měli ve Zvoli malý domeček, věděli o

rodině, která se chtěla z Prahy přestěhovat na venkov, protože chovali psy. Bydleli na okraji starých Modřan ve dvoupokojovém řadovém domku. Já už jsem byla v té době vdaná, a tak jsme s manželem Ianem přijeli v dubnu 1989 z Anglie pomoci se stěhováním.

Politické změny byly na obzoru. Když přišel listopad 1989 a rozběhla se naplno naše krásná sametová revoluce, babička se jí už nedočkala. Upadla do komatu koncem října a už se z něj neprobrala. Jakou ta by měla bývala radost, že režim, který jí a rodině tak ublížil, skončil.

Tata, který i přes své omezení nikdy nepřestal být aktivní a rád se podílel jak s mladými, tak starší generací o své válečné zážitky, byl opět povýšen, nakonec až do hodnosti generálmajora v.v. a dostal novou modrou uniformu, kterou mohl nosit při slavnostních příležitostech. Zapojil se znovu do pomáhání svým bývalým spolubojovníkům a také jejich vdovám, postupně se stal místopředsedou Asociace ex-RAF, dělal besedy, sháněl peníze, ať už na zřízení domova Sue Ryder, ve kterém je několik míst pro ještě žijící příslušníky RAF a jejich vdovy, nebo na letecký ples, jehož tradice byla obnovena. V této činnosti pokračoval prakticky až do své smrti v roce 2003. Měl nádherný vojenský pohřeb včetně přeletu dvou helikoptér. Podle předpisů o průletech nadzvukových vojenských letadel přes území hlavního města Prahy nemohly udělat průlet „jeho“ L159 z Náměště nad Oslavou, kde převzal rok předtím patronát nad letkou. Letka se však dostavila v plném počtu včetně zástavy. I v této smutné chvíli přišla radost. Když jsem po příjezdu domů k mamce začala obvolávat některé známé v Anglii, volala jsem také Eleně Svobodové. K mému překvapení mi sdělila, že letí za dva dny do Prahy a v den tatova pohřbu 17. září měla nastoupit léčení v Luhačovicích. Chtěla vědět, zda bychom ji rádi viděli na pohřbu. Nemohla jsem v první chvíli ani promluvit. Odpověď byla jasná. Elena to stejně věděla i sama, a tak už informovala hlavní sestru v sanatoriu v Luhačovicích, že z důvodu pohřbu nastoupí o den později. Byla s námi a společně jsme zastoupili už nežijící posádku KX-B jako Božena. Bylo to tak správně.

Mgr. Dagmar Johnson–Šišková, foto: archiv autorky a ing. Vlasty Šiškové

{phocagallery view=category|categoryid=32|limitstart=0|limitcount=0}